

SIIPIRIKKO 3/75

Joensuun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Joensuun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
 Puheenjohtaja: Paavo Liimatta Purjetie 14 as. 6 80160 Joensuu 16
 Puh.821616

Varapuheenjohtaja: Reijo Erola Keskuskoulu B 7 81280 Uimaharju
 Sihtteri: Tapani Missonen Kouluk. 8 B 21 80110 Joensuu 11
 Rahastonhoitaja: Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15
 Muut hallituksen jäsenet: Matti Kapanen Purjetie 14 as.7 80160
 Joensuu 16 ja Kari Koskela 80910 Kulho

Varajäsenet: Juhana Eronen ja Kari Varonen

Tilaukasiat: Lehti ilmestyy 5 kertaa vuodessa maalisk. syys- ja joulukuussa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun (= lehden tilausmaksun) suurus 10 mk v.1975, ja se suoritetaan postisiirtoilille KU 87955-8 Joensuun Lintutieteellinen Yhdistys r.y./Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15. Irtonumeron hinta 4 mk.

Kansi Pohjansirkku (valokuvannut Matti Kapanen)

Lukijalle

Kulunut toimintavuosi oli yhdistyksemme neljäs. Vuoden alussa asetettu tavoite julkaista kaikki kertyvä aineisto saavutettiin. Tuloksena oli 100 sivua fenologisia katsauksia ja valtakunnallisia projektiraportteja. Sisältö oli ehkä yksipuolista, ja niinpä kaivattaisiin ennen kaikkea tutkimuksia ja kirjoituksia pesimäbiologiasta. Lehteemme toisivat piristystä myös artikkelit vaikeasti tunnistettavien lajien määrittämisestä ja vankat mielipidekirjoitukset. Hyvät jäsenet, jos kerran olette lintumiehiä ja omaatte mielipiteitä lintuharrastuksesta, niin kirjoittakaa, sillä lehdessämme sana on vapaa. - Taloudellisesti menneestä vuodesta selvitettiin kuiville. Mutta miten käy ensi vuonna? Yhdistyksemme hallitus esittää ensi vuodelle yli kolminkertaista tulo- ja menoarviota. Ellei avustuksia saada, ainut tulonlähde on jäsenmaksutulot. Lisää jäseniä on hankittava. Sata jäsentä olkoon tavoite. Uusien jäsenien ja paremman lintuvuoden toivossa

Paavo Liimatta

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

Talvilintulas'kennät 1972/73 ja 1973/74 Pohjois-Karjalassa:

Paavo Liimatta.....	
Yölaulajien esiintyminen Pohjois-Karjalassa 1975: Reijo Erola.....	
Kultasirkun esiintyminen Pohjois-Karjalassa 1975: Reijo Erola.....	
Tuulihaukkatutkimus 1975: Reijo Erola.....	
Lintuatlas 1975: Reijo Erola.....	
Yhteishavainnointipäivä keväällä 1975 Joensuun seudulla: Juhana Eronen.....	
Pöllöt 1975 Pohjois-Karjalassa: Kari Koskela.....	
Pohjois-Karjalan sääkset 1975: Tapani Missonen.....	
Pinnakuumeesta ja lintututkimuksesta: Tuomo Eronen.....	
Tiedonantoja.....	
Jäsenluettelo 1975.....	

TALVILINTULASKENNOT 1972/73 JA 1973/74 POHJOIS-KARJALASSA

Paavo Liimatta

Yhdistyksemme historian aikana ei ole vielä tehty yhteenvetoa toimialueellamme suoritetuista talvilintulaskennoista, joten tämä lienee ensimmäinen. Tähän katsaukseen on koottu havainnot 12 reitiltä, joista 5 on Joensuusta, 3 Lieksasta ja yksi Tohmajärveltä, Enosta, Kiihtelysvaarasta ja Pyhäselästä. Joululaskenta on suoritettu kaikilla reiteillä molempina talvina, mutta helmi-maaliskuun vaihteen tarkistuslaskenta talvella 1972/73 vain Joensuun reiteillä ja talvella 1973/74 lisäksi Pyhäselän reitillä. Mainittakoon, että tässä esitetyt reitit eivät ole ainoat Pohjois-Karjalassa lasketut, vaan niitä lienee ainakin kaksinkertainen määrä.

Talvi 1972/73

Sääolot

Marraskuun keskilämpö oli hiukan normaalia alhaisempi $-3,3^{\circ}\text{C}$, ja kovin pakkaslukemia mitattiin (alin $-20,2^{\circ}\text{C}$). Joulukuun sen sijaan oli keskimäärin 6°C normaalia lämpimämpi, $-0,4^{\circ}\text{C}$, eivätkä pakkaset tammikuussakaan ylittäneet keskimääräiselle tasolle. Helmikuun keskilämpö jäi n. 2°C pitkäaikaisen keskiarvon yläpuolelle. Kokonaisuutena talvi oli poikkeuksellisen lämmin (Kuva 1). Seuraavan taulukon lämpötilat ovat Joensuun lämpöasemalla mitattuja:

	Keskilämpötila		Ylin	Alin
	1972/73	1931-60	1972/73	
Marraskuu	- 3,3 ^o C	-1,9 ^o C	+5,4 ^o C	-20,2 ^o C *
Joulukuun	- 0,4	-6,5	+5,8	-14,8
Tammikuu	- 6,5	-10,5	+4,4	-20,0
Helmikuu	- 8,2	-10,4	+1,0	-27,4

Pysyvä lumipeite tuli Joensuun korkeudelle keskimääräiseen aikaan 16.11. Pienehköt järvet jäätyivät marraskuun puolivälissä ja isot selät vasta kuun lopussa, kunnes 10.12. jäät sulivat jokseenkin kokonaan ja jäätyivät uudelleen vasta joulupäivinä.

Tuulet puhaltelivat läpi talven etupäässä kaakon-lounaan ja myös lännen suunnasta. Kovatuulisia päiviä oli vain yksi tammikuussa.

Joululaskenta

Tulokset eripuolilta maakuntaa osoittivat, että vuodenvaihteen talvilinearusto oli täkäläiseen tapaan köyhä ja väritön. Talvehtivat muuttolinnut puuttuivat kokonaan ja talvehtivakin lajisto oli melkoisen kapea. Massalajejakaan ei esiintynyt, joten vuodenvaihteen lintulohto oli laaha.

Syksyn ja myös talven ravintotilanne oli huono ja sitä kuvastavat myös vaeltajien pienet lukumäärät. Ei ollut pihlajanmarjoja eikä havupuiden siementilanne ollut kehuttava. Tämän seurauksena puuttui-

vat rastaat ja tilhet, ja käpylintuja tavattiin ainoastaan kahdella reitillä. Myös urpiaiset olivat lähes poissa, joten epäsäännöllisesti esiintyvät lajit eivät tuoneet kaivattua pirstystä vuodenvaihteen ankeaan lintutilanteeseen.

Talven tyyppilajistoa Pohjois-Karjalassa olivat käpytikka, varis, harakka, talitiainen, hömötiainen, keltasirkku ja varpunen. Käpytikkan runsaus hyvinäkin vuosina näyttää olevan oikullista; paikoin sitä on paljon ja paikoin se lähes puuttuu. Niin oli käpytikkan esiintymisen kohdalla myös tänä vuodenvaihteena, mm. Joensuun Utran reitillä lajia tavattiin peräti 18 yks. ja Lieksassa paljon, kun taas muualla lajia oli tasaisen vähän. Variksen ja harakan lukumääristä havaitaan, että varis vie voiton runsaudessa kaupungissa ja harakka on taas maaseudulla varista selvästi runsaampi ja yleisempi. Talitiaisien määräästä ei vertailupohjan puuttuessa voi mitään eksaktia sanoa, mutta laji lienee ollut hiukan normaalia vähälukuisempi. Hömötiainen oli kovin vähälukuinen etenkin kaupunkireiteillä. Keltasirkku on Pohjois-Karjalassa huomattavasti vähälukuisempi kuin esim. Etelä-Suomessa, jossa se lyö runsaudessa mm. varpusen selvästi. Tällä laskentatulokset osoittivat taas varpusen kiistattoman enemmyyden keltasirkkuun nähden. Hippiäinen, joka liikkuu usein hömötiaisparvissa, oli laskennassa hömöä jonkin verran vähälukuisempi, mutta sitä esiintyi lähes joka reitillä. Punatulkku, joka muutama talvi takaperin oli erittäin runsas, oli hyvin vähissä, 12 reitin yhteissaalis oli vain 26 yksilöä.

Syksyn vaeltaja, kuusitiainen, joka lähes 10 vuotta oli poissa Pohjois-Karjalan lajistosta, esiintyi vielä rippeinä muutamilla reiteillä. Pырstötiaisia tavattiin joitakin parvia Joensuussa ja sen eteläpuolella. Juuri muuta vaeltajista muutamaa urpiaista lukuunottamatta ei voida puhuaakaan.

Tyypillisiä vähälukuisia lajeja olivat närhi, sinitiainen, töyhtötiainen ja puukiipijä.

Kanalintuja tavattiin vain maaseutureiteillä. Kaikki olivat yhtä metsoa lukuunottamatta teeriä, joita Pyhäselän reitillä oli jopa 40 yks. Joululaskennan satunnaislajeja olivat viirupöllö ja harmaapäätikka Joensuun Utran reitillä 26.12. ja lapintiaisen Joensuun Repokalliossa samana päivänä.

Joululaskennan tulokset on esitetty taulukossa 1.

	Eno		Joensuu		Kiih- telys- vaara	Lie- sa	Pyhä- selkä	Toh- ma- järvi	Yhteensä	
	J	T	J	T					J	T
Varpushaukka			1							1
Teseri					4	3	40	1		48
Metso	1									1
Kesykyyhky	11		11	6		15				37
Viirupöllö			1							1
Harmaapäätikka			1							1
Käpytikka	1		28	15	4	16	2	1		52
Tikka sp.			1	2						1
Korppi			7	16		9				16
Varis	18		322	134		19	20	11		390
Harakka	18		115	115	2	75	35	23		268
Närhi			3	2		1	2			6
Talitiainen	19		255	242	11	165	35	59		544
Sinitiainen			5	4		1				6
Kuusitiainen			13	3		1	2			16
Töyhtötiainen	1		6	2						7
Lapintiaisen			1							1
Hömötiainen	19		34	33	5	22	20	2		102
Tiais sp.				1						1
Pyretötiainen			22	13	10		10	7		49
Puukiipijä			1	2			3			4
Räkättirastas										
Hippiäinen	10		27	14		2	2			41
Tilhi							1			1
Koskikara					4					4
Viherpeippo				3						-
Urpiainen			23			1	1	5		30
Punatulkku			9	21		13	2	2		26
Käpylintu						7		10		17
Keltaierkku			125	85		48	9	15		197
Varpunen	30		395	420	25	246	30	89		815
Pikkuvarpunen				1				76		76
Laajmäärä	9	23	20		8	17	17	13		28
Yksilöm.	101	1406	1133		65	644	234	303		2760

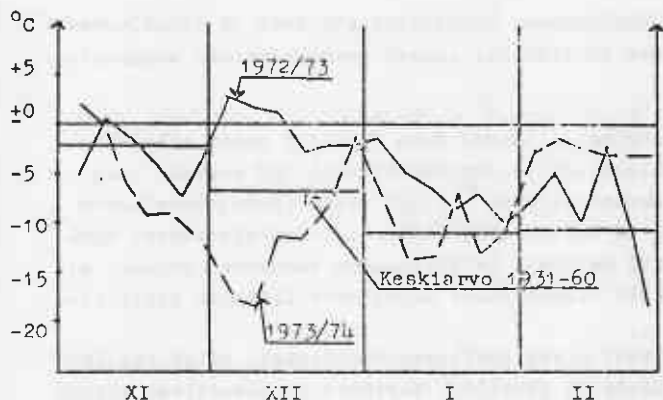
Taulukko 1. Talven 1972/73 talvilintulaskentojen tuloksia Pohjois-Karjalassa (12 reittiä).

Tarkistuslaskenta

Tarkistuslaskentaan riitti intoa vain joensuulaisilla lintumiehillä. Taulukossa 2 on vertailevat tulokset Joensuun reittien tavallisimista lajeista. Lämpimällä talvella ei näytä olleen negatiivista vaikutusta talvehdinnan onnistumiseen. Yksilömäärät olivat pysyneet lähes samoina ja lajistokin oli muutamaa joulun satunnaislajeja lukuunottamatta lähes sama. Käpytikka oli ilmeisesti talven aikana siirtynyt osittain alueelta, sillä yksilömäärä on pudonnut lähes puoleen. Selvää vaellusta oli tapahtunut myös variksella, jonka yksilömäärä tarkistuslaskennassa oli vain 42% joulun määrätstä. Hippiäinen lienee selvinnyt talvesta keskimääräistä paremmin, koska yli 50% joulun summasta tavattiin uusintalaskennassa. Punatulkkun määrä kasvoi selvästi loppupalvea kohti. Vaeltajista tavattiin edelleen kuusi- ja pyretötiaisia, sensijaan urpiainen puuttui tyystin.

	Joululaskenta (yks.)	Tarkistuslaskenta (yks.)	$\frac{T}{J} \cdot 100\%$
Käpytikka	28	15	54
Korppi	7	16	229
Varis	322	134	42
Harakka	115	115	100
Talitiainen	255	242	95
Hömötiainen	34	33	97
Hippiäinen	27	14	52
Punatulkku	9	21	233
Keltasirkku	125	85	68
Varpunen	395	420	106

Taulukko 2. Tavallisimpien talvilajien vertailevat tulokset Joensuun reiteillä talven 1972/73 lintulaskennoissa.

Kuva 1. Talvien 1972/73 ja 1973/74 marras-helmikuun keskilämpötilat Joensuussa.

Talvi 1973/74

Sää

Lämpötilojen suhteen talvi oli melkein vastakohta edelliselle. Alkutilvi oli kylmä, kylmempi kuin normaalisti, ja lopputilvi taas poikkeuksellisen lämmin (kuva 1). Marraskuun keskilämpötila $-5,1^{\circ}\text{C}$ oli yli 3°C kylmempi keskiarvoa, ja joulukuun oli vielä karumpi, keskilämpötila $-11,4^{\circ}\text{C}$ eli 5°C alle keskiarvon. Tammikuussa pakkaset pysyttelivät joulukuun lukemissa ja saavutettiin lähes 30-vuotinen keskiarvo. Tammikuun viimeisinä päivinä pakkaset heikkenivät noin 10°C :lla ja helmikuussa lämpötila pysytteli tasaisesti hiukan 0°C :n alapuolella. Joulukuussa pakkasen käväisi jopa $-32,8^{\circ}\text{C}$:ssa ja tammikuussakin päästiin lähelle -30°C :a. Joensuun lentoasemalla havaitut lämpötilat on koottu seuraavaan taulukkoon:

	Keskilämpötila		Ylin	Alin
	1973/74	1931-60	1973/74	1973/74
Marraskuu	- 5,1	- 1,9	+5,9	-22,3
Joulukuu	-11,4	- 6,5	+3,2	-32,8
Tammikuu	-10,1	-10,5	+0,2	-27,0
Helmikuu	- 2,3	-10,4	+3,3	-11,7

Pysyvä lumipeite tuli poikkeuksellisen aikaisin jo lokakuun loppupuoliskolla, kun normaali lumipeitteen tuloaika on lähes kuukautta myöhemmin.

Pienten järvien jäätyminen tapahtui jo lokakuun loppupuolella ja suurten selkien marraskuun puolivälissä, siis huomattavasti aikaisemmin kuin edellisenä vuonna, jolloin suuret selät jäätivät vasta vuoden vaihteessa.

Tuulet olivat marras-joulukuussa pääasiassa etelästä ja länsiluoteesta ja tammi-helmikuussa suurimmaksi osaksi kaakon-lounaan suunnalta.

Joululaskenta

Vaikka alkutalvi oli kylmä ja talven tulo tapahtui ennen aikojaan, tavattiin lintuja vakio-reiteillä lukumääräisesti 35% enemmän kuin edellisenä talvena. Ravintotilanne oli nyt hyvä; pihlajanmarjasato oli vaihteeksi runsas ja koivun siemeniäkin oli kohtalaisesti. Hyvä ravintotilanne korreloi selvästi talvilintujen runsauden kanssa, eikä sääolosuhteilla näytä olleen juuri vaikutusta lintujen esiintymiseen.

Käpytikatalvi ei noussut aivan edellisen veroiseksi, sillä yksilömäärä putosi 52 yksilöstä 34 yksilöön. Variksia on alkutalven kovuus ehkä karkoittanut etelämmäksi tavanomaista enemmän. Harakkamäärät olivat aivan edellistalven suuruiset, ja lajihan onkin tunnetusti vakaa esiintymisessään. Korpeja tavattiin Joensuun reiteillä huomattavasti edellistalvea enemmän. Talitiaispopulaatiot olivat selvänneet hyvin pesimiskaudesta, sillä lukumäärät olivat nousseet lähes 40%:lla edellisvuodesta. Hömötiaisen esiintyminen oli aivan edellistalven kaltainen, laji oli tasaisen harvalukuinen kaikilla reiteillä. Täkkäisten talvilintulaskentareittien vakiokalustoon kuuluvat myös keittasirkku ja värpunen, joista edellinen noudatteli esiintymisessään samaa linjaa kuin edellisenä vuonna, kun taas jälkimmäisen kohdalla oli ehkä havaittavissa pientä runsastumista. Punatulkun yksilömäärät kasvoivat ilahduttavasti 6-kertaiseksi edellisvuodesta, ja lajin esiintyminen tilapäinen aallonpohja Pohjois-Karjalassa lienee näin sivuutettu.

Pienen pirstävän lisän laskentareiteille toivat tyypilliset marjalinnut, räkätti ja tilhi. Räkättejä tavattiin tosin vain 7 yksilöä, mutta merkki pihlajanmarjavuodesta. Tilhiä oli paljon varsinkin Joensuun reiteillä, joilla yhteensä tavattiin 159 yks. Muualla laji oli satunnainen. Lieksan reiteillä tavattiin myös taviokuumia, joita

esiintyi melko runsaasti aiemmin loppusyksyllä.

Vaelluslintujen osalta talvi oli päinvastainen kuin edellinen. Urpi-
aisia oli melkein joka reitillä ja suurehkojakin parvia nähtiin. Edel-
lisvuoden vaeltaja, kuusitiainen, oli täysin kateissa, ja pyrstöti-
ainen tavattiin vain yhdellä reitillä.

Hippiäisen lukumäärät eivät juuri muuttuneet edellistalvesta. Tyypil-
lisen harvalukuiset lajit, närhi, töyhtötiainen ja puukiipijä, olivat
vähissä eikä muutoksia mihinkään suuntaan ollut havaittavissa.
Kanalintujen esiintyminen oli vähälukuista ja niitä nähtiin vain
maaseutureiteillä.

Satunnaislajeja olivat hiiripöllö ja lapinharakka, ja niiksi voita-
neen lukea myös varpushaukka, palokärki ja käpylintu tämän vuoden-
vaihteen ajankohtana.

Laskennan tulokset on esitetty taulukossa 3.

	Eno	Joensuu		Kiih- telys- vaara	Lieksa	Pyhä- selkä		Tohma- järvi	Yhteensä
		J	T			J	T		
Varpushaukka		1	1		1				2
Teeri	22				8	10		1	41
Metso				2					2
Pyy	8		1		1		1		9
Kesykyyhky		11	7		33				44
Hiiripöllö		2							2
Käpytikka	5	14	13	5	6	3	9	1	34
Palokärki					1				1
Korppi		32	64		1				33
Varis	18	212	120		11	20	8	4	265
Naakka		4	7						4
Harakka	16	123	125	1	68	32	25	12	252
Närhi		3	6	1		1	2		5
Talitiainen	45	428	347	2	173	35	20	70	753
Sinitiaainen		1	5		2			2	5
Töyhtötiainen		3	5					1	4
Hömötiainen	14	32	66	6	2	20	6	3	77
Pyrstötiainen		18							18
Puukiipijä		2				1	1	1	4
Räkätti		6			1				7
Tilhi	1	156			19				176
Lapinharakka		1							1
Koskikara				4					4
Viherveipppo					1				1
Tikli							1		1
Vihervarpunen	2	124	4	4	9	5	10		144
Urpiainen	26	70	234	100	12	80	100		288
Punatulku	10	44	63	4	84	8	9		150
Pikkukäpylintu					15				15
Taviokurna					7	4			11
Keltasirkku	2	139	94	16	72		3		229
Varpunen	28	447	401	30	281	20	30	120	926
Pikkuarvunen								36	36
Kottarainen					3				3
Lajimäärä	14	24	20	13	24	14	16	11	34
Yks.määrä	187	1902	1611	103	818	237	232	251	3546

Taulukko 3. Talven 1973/74 lintulaskentojen tuloksia Pohjois-
Karjalassa (12 reittiä). J = joululaskenta ja T =
tarkistuslaskenta.

Tarkistuslaskenta

Leudosta loppupalvesta ja hyvästä ravintotilanteesta johtuen oli lintuja varsin runsaasti myös helmi-maaliskuun vaihteen aikoihin. Korppeja ja urpiaisia tavattiin yli kaksi kertaa enemmän kuin joululaskennassa, mikä urpiaisella on melko poikkeuksellista, sillä lajiaan yleensä esiintyy alkupalvella loppupalvea runsaammin. Hyvin olivat talvesta selvinneet myös hömötiainen, hippiäinen ja punatulkku, joita laskettiin puolitoista kertaa enemmän kuin joulun aikaan. Tulosta etenkin hippiäisen osalta on pidettävä suorastaan erinomaisena, onhan laji tunnetusti arka talven pakkasille. Käpytikän, harakan ja talitiaisen määrät olivat pysyneet samoina kuin joulun laskennassa. Eniten olivat vähentyneet varikset, joita tavattiin 60% joulun määrästä. Myös keltasirkkuja tavattiin joulun tienoosta vähemmän. Ainut uusi laji, jota ei tavattu joululaskennassa, oli Pyhäselän reitillä havaittu tikli.

Taulukkoon 4 on koottu tavallisimpien lajien vertailevat tulokset Joensuun ja Pyhäselän reiteiltä talven lintulaskennoista.

	Joululaskenta (yks.)	Tarkistuslaskenta (yks.)	$\frac{T}{J}$ 100%
Käpytikka	16	16	100
Korppi	32	65	203
Varis	232	140	60
Harakka	158	157	99
Talitiainen	463	382	83
Hömötiainen	52	86	165
Hippiäinen	31	48	155
Urpiaäinen	150	334	223
Punatulkku	46	71	154
Keltasirkku	148	94	64
Varpunen	477	421	88

Taulukko 4. Tavallisimpien talvilajien vertailevat tulokset Joensuun ja Pyhäselän reiteillä talven 1973/74 lintulaskennoista.

YÖLAULAJIEN ESIINTYMINEN POHJOIS-KARJALASSA 1975

Reijo Erola

Yölaulajat ovat jo perinteinen erityiskiinnostuksen kohde maakunnassamme. Viime vuodet ovat tämän aiheen piirissä olleet varsin yhdenmukaisia: havaintoja kertyy melko runsaasti, mutta suppealta alueelta. Sitten Laaksosen päivien ei ole kunnollista koko maakunnan käsittävää kartoitusta saatu aikaan. Itä-, pohjois- ja eteläosat alueestamme ovat jo pitkään jääneet heikoille. Lieksa, Joensuu ympäristöineen ja Tohmajärvi tulevat tarkistetuiksi kaikkina vuosina. Näin saadaan kyllä vertailukelpoisia tuloksia, mutta kokonaiskäsitys jää syntyvättää.

Alkukesä 1975 oli kylmä. Yöpakkasia esiintyi kesäkuussakin ja päivälämpötilat jäivät alhaisiksi varsinkin kuun alkupuolella. Ilmeisesti kylmät yöt parhaimpaan muuttoaikaan pysäyttivät yölaulajien tenemisen P-Karjalan eteläpuolelle.

Havaintoja lähettivät seuraavat: Juha Eronen, Tuomo Eronen, Jukka Heikkinen, Jari Hyttinen, Arto Juvonen, Matti Kapanen, Juha Korpelainen, Kari ja Kimmo Koskela, Esko Lappi, Paavo Liimatta, Tapani Missonen, Jouni Pursiainen, Risto Päivinen, Kari Tolppanen, Kari Varonen ja Reijo Erola.

VIITAKERTTUNEN

Kanta on vankka. Vaikka pudotus huippuvuoteen -74 verrattuna on useita kymmeniä, Joensuun, Pyhäselän ja Tohmajärven alueilta löytyy runsaasti koiraita jo monivuotisilta reviiereiltään. Joensuun pohjoispuolella Enossa ja Lieksassa oli edellellisvuoteen verrattuna suurin lasku.

LUHTAKERTTUNEN

Vain viisi koirasta ehti P-Karjalaan asti. Nämä löytyivät - kuinkas muuten- maakunnan parhaimmilta paikoilta: Joensuu (3), Pyhäselkä (1) ja Tohmajärvi (1).

PENSASSIRKKALINTU

Lukuhäiriö romahti puoleen edellisvuotisesta. Muuttoaika sattui oman hallaöiden tuloa, joten luku osoittanee pesivää kantaa, kiertelijät saattoivat jäädä kylmien pelottamana etelämmäs.

VIITASIRKKALINTU

Outokummun Alavista löytyi 1 laulava koiras 1.7. (Arto Juvonen).

SATAKIELI

Laulavien koiraiden määrässä on selvä nousu viime vuoteen verrattuna. Ansio tulee lähinnä Tohmajärven osalle, jossa kuultiin 25 (-74 vain 6) kastanjettejaan näppäilevää lintua.

Yömuutelijoiista ruisräkkä väheni puoleen edellisvuodesta, mutta luhtahuitti esiintyi runsaana: 78 koirasta. Näistä 27 oli äänessä yhtäaikaan Tohmajärven rantamilla. Ilmiöön pätee selitys, jonka annoin Siipirikossa 2/75 sivulla 7.

	Luhta- huitti	Ruis- räkkä	Sata- kieli	Pensas- sirkka- lintu	Luhta- kerttu- nen	Viita- kerttu- nen
Eno	1	1	3	1	-	4
Joensuu	6	-	13	8	3	15
Kitee	3	1	6	1	-	11
Kontiolahti	14	2	-	1	-	2
Liekka	7	-	7	1	-	4
Liperi	3	-	1	2	-	1
Outokumpu	5	2	7	3	-	6
Polvijärvi	-	1	3	-	-	-
Pyhäselkä	6	2	20	2	1	29*
Räikkylä	3	-	-	-	-	5
Tohmajärvi	29	2	25	5	1	24
Värtsilä	1	2	9	3	-	3
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	78	11	96	27	5	104
	(6)	(19)	(84)	(51)	(27)	(176)

Taulukko 1. Yölaulajien määrät kunnittain P-Karjalassa 1975. Yhteismäärien alla suluisissa vuoden 1974 määrät.

KIRJALLISUUTTA:

Erola, R. 1975: Yölaulajat 1974 Pohjois-Karjalassa - Siipirikko 2/75: 6-7.

Laaksonen, A. 1967: Luhtakerttunen, *Acrocephalus palustris*, Pohjois-Karjalassa. - Ornis Fenn. 44:42-43.

- Lappi, E. 1960: Tiedonantoja. - Ornis Fenn. 37:65.
Rauste, V. 1974: Yölaulajien esiintyminen Pohjois-Karjalassa
kesällä 1973. Siipirikko 1/1974: 11-13.
Tiussa, J. 1973: Viitakerttunen, *Acrocephalus dumetorum*, Pohjois-
Karjalassa. Lintumies 1/1973:2-6.

KULTASIRKUN ESIINTYMINEN POHJOIS-KARJASSA 1975

Reijo Erola

Kulunut vuosi oli kultasirkun kohdalla erikoinen: Monet vanhat pesimäpaikat olivat tyhjiä: Joensuussa Höytiäisen kanavan suuisto, Hasaniemi, Kukkosensaari, Kiteellä Humalajärvi. Useista käynnäisistä huolimatta ei kultasirkkuja löytynyt. Syykin oli helposti todettavissa: vedenpinnat järvissä olivat niin korkealla, että pesimäpensaitot olivat veden alla.

Outokummun Sätös näyttää saaneen lisää kultasirkkuja, kun muualla oli vähennystä. Sieltä löytyi 10 koirasta ja 6 naarasta. Muut löytöpaikat: Lieksan Timitra 2 k, Viekiokisuu 1 k, Sittalampi 1 k, varasjoki 1 k, ja Liperin Mattisenlahti 3 k.

Tiedot perustuvat seuraavien henkilöiden havaintoihin: Esko Lappi, Arto Juvonen, Kari ja Kimmo Koskela, Matti Kapanen, Juha Eronen.

TUULIHAUKKATUTKIMUS 1975

Reijo Erola

Tutkimustulokset kuluneelta vuodelta on pian kerrottu: projekti potes P-Karjalassa tuulihaukkapulaa. Sitä osoittaa se, että yksittäisiä havaintojakaan ei juuri ole kertynyt. Reviiritietoja on eniten Outokummusta (5), mikä osoittaa, että paikka on vahvin tuulihaukka-alueemme. Peälöytöjä on neljä: Eno 2, Tohmajärvi 1 ja Outokumpu 1. Ainoastaan Outokummun pesästä on poikaset rengastettu (Olavi Eskelinen). Hiukan valoa tuulihaukkatilanteeseen tuo tieto Lappeenrannan seudulta, jossa on löydetty peräti 40 pesää. Kaikkialta eivät nämä lekuttelijat ole hävinneet, nähtäväksi jää onko runsaus pysyvämpää laatua.

LINTUATLAS 1975

Reijo Erola

Lintuatlasruutuja on Pohjois-Karjalassa n. 250. Projekti on mennyt kaksi vuotta ja havaintoja on kertynyt 83 ruudulta. Tämä on 1/3 kokonaismäärästä. Kuitenkaan kaikkia ei ole tutkittu edes gältävästi, joten paikkailua on entisissäkin ruuduissa suoritettava. Jäljellä on vielä vähintään kolme atlasvuotta. Uskon, että P-Karjalan osalta selviämme lähes omin voimin, eikä ulkopuolista apua tarvita. Kunniakas loppu edellyttää kuitenkin innostuksen säilymistä ja uusia atlaslaskijoita. Valtimo, Nurmes, Juuka, Ilomantsin eteläosat, Rääkkylä ja Kesälahti ovat jääneet heikolle tutkimiselle. Näiden alueiden mukaansaamiseksi ehdotan seuraavaa:

- 1) Yhdistyksemme tekee kesä-heinäkuussa parina - kolmena viikoloppunaretken jonnekin laskemattomalle alueelle. Porukka jaetaan ruuduittain 2-3 henkeä/ruutu. Jälkeä syntyy varmasti, kun keskitytään ns. lävistäjäruiuihin.
- 2) Kaikki lintumiehet (-naiset)hankkivat kartan 1:400000, johon on merkitty yhtenäiskoordinaatiston ruudut (karttoja saa myös kirjoittajalta). Kun retkillä eri puolilla maakuntaa kertyy havaintoja, koodit ylös, kaavake ruudusta aluevastaavalle ja näin päästään lähemmäs tavoitetta.
- 3) Jos hallussasi ollut ruutu/ruudut on tullut jo tutkimuksi mikä hyvin, se kannattaa hyljätä, sillä jo 50 tunnin retkeilyllä päästään ruudussa 90 % tarkuuteen. Uusi ruutu löytyy varmasti, usein läheltäkin asuinsijojasi.

Siinäpä pohdittavaa tulevalle vuodelle.

Tässä on mainittava sananen Lapista, sillä se on koko maan lintuharrastajien hartella. Lapin aluevastaava laatii erilliset ohjeet Lappia varten: ongelmat ovat hiukan toiset kuin täällä etelämpänä. Jos suunnittelet ensi kesänä reissua pohjoiseen, ota ohjelmaan muutaman atlasruudun laskenta, tietysti Lapin aluevastaavan kanssa sopien. Alkutietoja saat tämän kirjoittajalta.

Atlas-aluevastaavien kokouksessa Jyväskylässä päätettiin, että kukin laskija saa edelleenkin tulokset omasta ruudustaan (tulos voi olla yhdistelmä useamman laskijan havainnoista, joten tarkista asia aluevastaavalta, onko ruudusta muilla tietoja ennenkuin ilmoitat. virheet). Lisäksi havainnoitsija saa muutamia karttoja valta-

kunnallisesti mielenkiintoisista lajeista sekä laskijaluettelon, jossa näkyy koko maan atlaslaskijat ja heidän ruutunsa. Tarkempia maakunnallisia yhteenvetoja tekee aluevastaava, kunhan vuoden tulokset ovat hänelle tulleet. Näitä esittelen Siipirikon palstoilla.

Tuloksia vuodelta 1975:

Vuoden 1974 lajiluettelot ovat Siipirikossa 2/74, joten seuraavassa tietooni tulleet lisäykset.

atlaskoodi 01-11	atlaskoodi 12-20
pikkusiippo	lapasorsa
merimeteo	uivelo
muuttohaukka	sinisuohaukka
rantakurtti	palokärki
mustatiira	kuusitiainen
liejukana	heinätavi
turkinkyyhky	kultarinta
	pyrstötiainen
	kalasääksi

Lopullisessa atlastulostuksessa käytetään seuraavia pesimievarmuksia: 01-06 pesintä mahdollinen, 07-13 pesintä todennäköinen, 14-21 pesintä varma (huom. koodi 21 osoittaa, että ruudullanne on suoritettu pesäpoikasrengastus, tieto tästä on tullut rengastustoimiston kautta).

Vuoden loppuun mennessä on Pohjois-Karjalan alueelta palauttanut 30 havainnoitsijaa kaarvakkeen 75 ruudulta. Näistä vain neljä havainnoitsijaa on P-Karjalan ulkopuolelta, joten omat ovat hyvin hoitaneet osuutensa.

YHTEISHAVAINNOINTI KEVÄÄLLÄ 1975 JOENSUUN SEUDULLA

Juha Eronen

27.4. järjestettiin kuudennen kerran Joensuun seudulle yhteismuuton havainnointi. Lyhyen kylmän jakson jälkeen edellisenä iltana nopeasti käynnistynyt muutto antoi toivoa hyvästä tarkkailupäivästä. Niinpä 6:ssä eri pisteessä aloitettiin "staijjaus" klo 4:n maissa. Ensimmäisen kerran Höytiäisen kanavan suisto oli ilman miehitystä. Pistet ja havainnoitsijat:

1. Mutala, Lehmonniityt: J. Hyttinen, P. Mähönen
2. Utran kanava: K. ja K. Koskela, J. Eronen, J. Miettinen
3. Pyhäselkä; Niittylahti: J. Pursiainen, H. Päivinen
4. Iksenniitty: E. Lavikainen, A. Kinnunen, R. Päivinen
5. Tohmajärvi, Musko: K. Varonen, T. ja T. Eronen
6. Tohmajärvi, Kangasvaara: T. Missonen, P. Kautonen, T. Saloheimo
7. Lehmonharju: M. Kapanen, klo 8.00-12.00 välillä

Aamulla tarkkailun aikaessa vallinnut lumi- ja räntäsade vei tarkkailijoiden mielet maahan. Sitä kuvannevat havainnoissa maininnat "räksän ääntä" ym. epätoivoiset huomautukset säästä ja palelemisesta. Sade loppui kuitenkin kuuteen mennessä ja ilma alkoi lämmetä. Synkät pilvet alkoivat rakoilla ennen puoltapäivää ja iltapäivällä oli jo varsin aurinkoista lämpötilan kohotessa lähelle kymmentä astetta. 3-4 boforin luoteistuuli kääntyi päivän mittaan lännen kautta eteläiseksi.

KURJET, HANHET, JOUTSENET

Yhteishavainnointipäivä on perinteisesti muodostunut keväisen kurki- ja joutsenmuuton huippupäiväksi. Tänäkin keväänä - vaikkakin edellisiä vuosia niukempana - huippu sattui tälle päivälle.

Kurkia nähtiin tasaisesti kaikissa pisteissä summien vaihdellessa 33-69 yksilöön. Suurin summa laskettiin Iksenniityillä ja suurin parvi 30 yks. nähtiin Muskossa. Joensuun pisteissä nähtiin muutamia mahdollisesti samoja pärvia: Utrassa 11 kurkea N 9.07 ja Lehmonniityillä 11 NE 9.12 ja Lehmonharjulla 11 N 9.15; Iksenniityillä 18 NW 12.52 ja Utrassa 18 NW 12.56 ja Lehmonniityillä 18 NE 13.06. 18 yks:n parvi lienee kaarrellut ja sitten kääntynyt Utran ja Lehmonniityn välillä. Lisäksi useat muutkin Lehmonniityn ja Lehmonharjun havainnot olivat samoja.

Myös hanhet olivat vähentyneet edellisvuotisesta. Suurimmat muuttajamäärät kirjattiin Lehmonniityn ja Utran pisteissä: molemmissa 48 yks., joista määritettiin metsähannhiksi Lehmassa kaikki 48 yks. ja Utrassa vain 2 yks.. Muskossa nähtiin 27 hanhi ep:tä ja Niittylahdessa summaksi tuli 22.

Samoin kuin kurkia ja hanhia muutti joutseniakin niukasti pitkin päivää. Kangasvaarassa ja Lehmonniityillä nähtiin 6 yks:n parvet, jotka jäivät päivän suurimmiksi. Utrassa, Lehmonniityillä ja Lehmonharjulla nähtiin 5 yks:n parvi muutaman minuutin välein matkalla NE. Näiden lisäksi havaittiin joku yksinäinen muuttaja.

	1	2	3	4	5	6	7
kurki	38	42	41	69	38	33	38
metsähänhi	48	2	-	-	-	8	28
hanhi sp.	-	46	22	14	27	4	20
hanhet yht.	48	48	22	14	27	12	48
joutsen	11	9	-	-	-	6	12

Taulukko 1. Kurkien, hanhien ja joutsenten summat eri pisteissä.
Lukuihin sisältyvät eri pisteissä nähdyt samat parvet.

PETOLINNUKSET

Buteot esiintyivät odotetusti petolinnuista runsaimpina, ja niitä nähtiin jonkin verran kaikissa pisteissä. Suurimmat summat voitiin kirjata Joensuun pisteissä, sensijaan Tohmajärvellä muutto oli miltei olematonta. Tunnistetuista yli puolet oli hiirihaukkoja. Iikseenniityllä nähtiin 14 hiirihaukkaa, 7 piekanaa ja 24 Buteo sp:tä, Niittylahdessa 19+7+17, Utrassa ja Lehmonniityllä muutamaa vaille 30 kummassakin. Sini-suohaukkoja nähtiin kaikissa Joensuun pisteissä, eniten Iikseenniityllä (3) ja Utrassa (2). Juhlava kalasääski havaittiin Niittylahdessa peräti kolmesti tunnin aikana (14.00-15.00). Myös varpushaukka esiintyi runsaampana Joensuussa, esim. Lehmonniityt 6, Utra 5 ja Niittylahti 4 yks. Falcoja nähtiin hieman edellistä vuotta runsaammin. Kuitenkin ampuhaukasta tuli vain kaksi havaintoa, sen sijaan harvinaistuva "tuulenpieksäjä" nähtiin viidesti. Utrassa muutettiin 2 aikaista nuolihaukkaa. Tohmajärven Kangasvaarasta muodostui varsinainen raripiste: siellä havaittiin 3 maakotkaa, 1 iso-/pikkukiljukotka, 1 merikotka, 1 haarahaukka ja 2 muuttohaukkaa:

	1	2	3	4	5	6	yht.
maakotka	-	-	-	-	-	3	3
iso-/pikkukiljukotka	-	-	-	-	-	1	1
hiirihaukka	18	18	19	14	4	4	77
piekana	8	6	7	7	4	2	34
Buteo sp.	1	4	17	24	6	7	59
varpushaukka	6	5	4	2	2	1	20
kanahaukka	2	-	-	-	-	-	2
Accipiter sp.	-	1	4	-	2	-	7
haarahaukka	-	-	-	-	-	1	1
merikotka	-	-	-	-	-	1	1
sini-suohaukka	1	2	1	3	-	-	7
Circus sp.	-	-	1	1	-	-	2
kalasääski	1	-	3	-	2	-	6
nuolihaukka	-	2	-	-	-	-	2
muuttohaukka	-	-	-	-	-	2	2
ampuhaukka	-	-	-	1	-	1	2
tuulihaukka	-	2	1	1	1	-	5
Falco sp.	-	1	-	1	1	1	4
petolintu sp.	1	1	1	1	2	-	6
	38	42	58	55	24	24	241

Taulukko 2. Petolintumäärät eri tarkkailupisteissä.

KAHLAAJAT JA KYYHKYT

Töyhtöhyypän muutto oli verraten niukkaa: summat vaihtelivat 5-81 yksilöön. Suurin määrä havaittiin Muskossa ja seuraavana oli Utra, 55 yks. Myöskin taivaanvuohi esiintyi vähäisenä: Lehmonniityllä 11 ja Iiksenniityllä 8 "päsiä" sekä muualla 2-0 yks. Kuoveja muutti pieniä määriä jokaisessa pisteessä: Utrassa 41 ja Iiksenniityllä 22 yks. Muualla kuoveja nähtiin 16-5 yks. Muakossa havaittiin päivän ainut pikkukuovi. Metsävikloja nähtiin eniten Lehmonniityllä, kaikkiaan 17, Iiksenniityllä 7 yks. ja muissa pisteissä vain muutamia muuttajia. Yksinäinen valkoviklo muutti Iiksenniityllä. Vain Lehmonniityllä nähtiin kapustarintoja, molemmissa 2 yksilöä.

Kyyhkyjen (sepelk. + kyyhky sp.) muutto ei ollut erityisen vilkasta: ainoana pisteenä Iiksenniityllä päästiin yli sadan yksilön. Muskossa kirjattiin 90 muuttajaa, Niittylahdessa ja Lehmonniityllä kuutisenkymmentä. Utrassa summaksi saatiin 50 yks. ja Kangasvaarassa 40.

PIKKULINNUT

Rastaiden muutto oli edelliseen vuoteen verrattuna vähäistä. Niinpä Muskossa laskettiin 550 yks., joista punakyyhkiä 230 ja räkättejä vain 30, Utrassa 250 rastasta, joista 125 räkättejä. Lehmonniityllä päästiin 200 yksilöön, muissa pisteissä summat jäivät 150 tienoille. Useimmissa paikoissa tunnistetuista valtaosa oli räkättejä. Huomattavampaa kottaraismuuttoa oli vain Lehmonniityllä - 140 yks. Muualla summat olivat alle sadan yksilön: Utrassa 69 ja Niittylahdessa 50 yks. Iiksenniityllä ja Tohmajärven pisteissä vain viitisentoista yksilöä.

Kiurumuutto oli täysin olematonta: vain muutamia yksittäisiä kussakin tarkkailupaikassa. Utrassa havaittiin 2 kookasta urpiaisparvea: 180+60 yks. ja yhteismääräksi saatiin 250 yks. Lehmonniityllä yht.n. 75 yks. kolmessa parvessa. Muissa pisteissä summat jäivät alle 40:n: Iiksenniityllä ja Kangasvaarassa 40 yks., Muskossa 20 ja Niittylahdessa vain muutamia kierteleviä.

Runsain peippomuutto (P.coe., mon, sp.) todettiin Muskossa, vajaat 800 yks. (+ 500 pikkulintu sp:tä). Vähäisintä muutto oli Utrassa: 160 (+250 yks.). Niittylahden stajjaaajat laskivat 400 ja Iiksenniityllä 250 yksilöä, lisäksi jälkimmäisessä nähtiin 560 pikkulintua. Lehmonniityllä ja Kangasvaarassa nähtiin 470 (n.200-300 pl.sp:tä). Lehmonniityllä peipoista n. 50 oli tunnistettuja järripeippoja. Lapinsirkun muuttoa havaittiin ainoastaan Iiksenniityllä, missä päivän mittaan laskettiin 140 yks. Muissa pisteissä muuttavia oli alle kahdenkymmenen.

Seuraavaan taulukkoon on koottu erikseen vähälukuisten varpuslintujen muuttomääriä.

	1	2	3	4	5	6
rautiainen	7	-	3	-	1	2
niittykirvinen	5	2	3	10	3	53
västäräkki	30	3	4	2	3	21
kottarainen	141	58	46	12	15	14
kiuru	3	2	-	4	3	6
lapinsirku	-	14	6	141	3	2

Taulukko 3. Eräiden varpuslintujen muuttajamäärät eri pisteissä.

PÖLLÖT 1975 POHJOIS-KARJALASSA

Kari Koskela

Kuluvana vuonna pöllökannat olivat aallonpohjassa. Vaikka retkeily olikin keskinkertaista - noin 20 retkeä - verrattuna kahteen edelliseen vuoteen, jäi reviiirisumma neljännekseen edellisistä vuosista. Retket kohdistuivat suurinpiirtein samoille alueille kuin ennenkin. Eno, Kiihtelysvaara, Pyhäselkä ja Tohmajärvi koluttiin tarkimmin.

HUUHKAJA

Lajista ei havaintoja.

HIIRIPÖLLÖ

Lajista ei havaintoja.

VARPUSPÖLLÖ

Päivähavaintoja on 5.3. Joensuun Nepenmäeltä ja 30.3. Outokummun perttilahdesta. Reviiirillään viheltävä koiras tavattiin useita kertoja huhtikuulla Polvijärven Martonvaarassa.

LEHTOPÖLLÖ

Kaikki kuusi pesintään ja siihen viittaavaa havaintoa on Pyhäselästä. Reviiirillään huhuileva koiras tavattiin Suhmurassa (Kettämöniemi) ja Niittyahdessa. Suhmuran Salonkylässä pari kasvatti 3 poikasta, jotka rengastettiin. Koivusillan pöntöstä pääsi lentoon kaikki kolme poikasta, niistä kaksi rengastettiin, samoin emolintu. Mulon pöntöltä kasvoi kolme poikasta lentokykyiseksi, mutta Ruuna-vaarassa oli kolme munaa hautautunut osittain oravanpesän alle ja pesässä oli kuollut cravakin. Lisäksi tavattiin 3.6. yksinäinen lehtopöllö Outokummun Perttilahdessa.

LAPINPÖLLÖ

Ainoaksi havainnoksi lapinpöllöstä jäi 25.4. Lieksassa kelonhalkeamaan kuolleena jaloistaan kiinni joutunut yksilö.

VIIRUPÖLLÖ

Kaikkiaan viisi soidintavaa koirasta tavattiin lajista: Enon Uramojärvellä, Kiihtelysvaaran Kuusjärvellä ja kirkonkylän eteläpuolella ynnä Kiteellä ja Tohmajärvellä yksi kussakin. Joensuun Repokallion vakioparin pesintä jäi taas kerran yritykseksi, kun pesä ilmeisesti ihmisen toimesta ryöstettiin munintavaiheessa.

SARVIPÖLLÖ

Sarvipöllöistä ei tehty yhtään soidinhavaintoa ja pesä/poikuelöytöjäkin on vain kuusi. Pyhäselän Mulossa hänteli lentopoikue. Outokummusta on viisi pesälöytöä: Alavi, Harmaasalo, Jokipohja, Sätökoski ja Vuonos. Lisäksi Outokummun Kalattomalla tavattiin pari ja Kontiolahden Paiholassa saalisteleva yksilö.

SUOPÖLLÖ

Lajista ei ole kyselyalueelta yhtään soidin- tai pesimähavaintoa. Ja muutenkin on ilmoitettu vain yksi tapaaminen: 10.7. yksinäinen Outokummussa Sätöksen pelloilla.

Asio sp. havaintoja on kesäkuulta kolmesta yksilöstä, jotka tavattiin Joensuun Oksojalla, Kontiolahden Pitkärannassa ja Pyhäselän Mulossa.

HELMIPÖLLÖ

Eipä helmipöllökään runsas ollut. Soidinhavaintoja tehtiin yhdeksän: 15.3. Kontiolahden Havukkavaarassa, 30.3. Polvijärven Martonvaarassa ja neljä soidintavaa koirasta on ilmoitettu Tohmajärveltä ynnä kolme värtsilästä. Pesälöydöt jäivät tekemättä.

Kunta	Varpus- pöllö	Lehto- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Helmi- pöllö	Summa
Eno	-	-	1	-	-	1
Joensuu	-	-	1	-	-	1
Kiihtelysvaara	-	-	2	-	-	2
Kitee	-	-	1	-	-	1
Kontiolahti	-	-	-	-	1	1
Outokumpu	-	-	-	6	-	6
Polvijärvi	1	-	-	-	1	2
Pyhäselkä	-	6	-	1	-	7
Tohmajärvi	-	-	1	-	4	5
Värtsilä	-	-	-	-	3	3
Summa	1	6	6	7	9	29

Taulukko. Pöllöreviirit Pohjois-Karjalassa 1975 kunnittain.

Kirjallisuutta: Koskela Kari ja Kimmo, 1975: Pöllöt 1974 Pohjois-Karjalassa Siipirikko 2/1975: s. 8-11.

- 10 -

POHJOIS-KARJALAN SÄÄKSET 1975

Tapani Missonen

Valtakunnallista kalasääskitutkimusta jatkettiin kuluneena kesänä jo viidettä vuotta. Pesien tarkastustyöhön Pohjois-Karjalan osalta osallistui Markku Alanen, Tapani Missonen ja Pentti Timonen.

Pohjois-Karjalassa pesii vain murto-osa Suomen sääksistä, mutta ne vähätkin tuntuvat vain vähenevän. Ainoastaan 7 poikaspesää löytyi, kun esim. vuonna 1973 niitä oli 13 (Suomen Luonto 2/74). Syynä poikaspesien määrän pienenemiseen saattaa olla se, että tunnettujen pesäpaikkojen autioituessa ei löydy ns. vaihtopesää, joka on mahdollisesti rakennettu lähistölle. Syynä puolestaan tähän on paitsi se, että lintumiehiä on vähän, myös pitkät matkat; ei kertakaikkiaan ole varaa eikä aikaa lähteä etsimään sadan kilometrin päästä mahdollista uutta pesää.

Toisaalta ihminen on "metsänhoidollisella työllään" autioittanut pesiä. Tohmajärvellä kalasääsken pesimäsuojat ojitettiin ja suolla kasvaneet suuret männyt kaadettiin. Suolle jäi ainoastaan pesäpuu syysmyrskyjen riepoteltavaksi. Polvijärvellä koko pesäpuu oli hävinnyt raivaushakkuiden yhteydessä.

Oheinen taulukko kertonee kuitenkin parhaiten kalasääsketilanteen surkeuden Pohjois-Karjalassa. Poikaspesiä-sarakkeen yhteydessä pesissä olleiden poikasten määrät. Liperin toisen pesän poikasluku perustuu olettamukseen, että pesässä oli 2 poikasta (ulostepirskeiden määrän perusteella).

kunta	poikaspesiä	asuttu, ei poikas	asumattomia	ei tarkastettu
Ilomantsi	1 (2)			1
Juuka		1		
Kesälahti			1	
Kitee	1 (3)			
Liekka				2
Liperi	2 (4)			
Nurmes	1 (2)			
Polvijärvi		1	1	
Rääkkylä	1 (1)			
Tohmajärvi	1 (3)	1		
yhteensä	7 (15)	3	2	3

Taulukko. Tarkastetut kalasääsken pesät kunnittain v. 1975 Pohjois-Karjalassa.

PIINAKUUMEESTA JA LINTUTUTKIMUKSESTA

Tuomo Eronen

Lintumiehet eivät ole voineet olla huomaamatta, miten monimuotoiseksi lintutietouden kartuttaminen on viime aikoina muuttunut - yhtä hyvin yksityinen kuin yleisempi, meitä kaikkia hyödyttävä ornitologia. Aloittelevaa harrastajaa voi edelleenkin neuvoa hankkimaan kiikarin ja muistiinpanovälineet, mutta luetteloon voi kernaasti lisätä auton. Siten varmistaa "pääsyn pitkälle harrastuksessaan" ja menestymisen vuosikymmenen kovimmassa kilpailussa - pinnakilpailussa. Jos jokainen palaamme mielissämme lintuharrastuksemme alkuvuosiin, muistamme sen löytämisen riemun, jonka uusien lajien tapaaminen synnytti. Oli helppo tuntea itsensä ylpeäksi useimpien kanssaihmiesten rinnalla, sillä heidän lintutuntemuksensa oli osoittautunut todella heikoksi. Suuri nähtyjen lajien määrä tuntui entistä kiehtovammalta, ja mukaan tulivat todelliset harvinaisuudet, joita nähtiin vain "kerran elämässä". Joku neuvoi kuitenkin laiskemaan "elämänpinnoja", ja alkoi kasakoneen helinä - markkinatunnelma oli helposti saavutettu. Tämä ei liene terkoitus. Ainakin idealistiharrastajan on todettava, että lintutiede siten on eksymässä pahasti korkean elintason viidakkoon. Kienosta harrastuksesta on tulossa pelkkä "tekstiili- ja penkkiurheilu".

Kokonaan en itsekkään voi sanoutua irti pinnanmetsästyksestä, en voi myöskään kerskata sillä, että olisin aina tarponut lintumaille vain jalan tai polkupyörällä. Laajoilla alueilla suoritettavat yölaulaja- ja pöllötakseeraukset eivät olisi mahdollisia ilman nopeampia kulkuneuvoja, ja siksi olen itsekin usein joutunut istumaan ohjauspyörän taa. On myönnettävä, että mieltä painavat, monet huonoina pöllövuosina suoritettut "hukkareissut", mutta tulos on tulos, vaikka se olisi negatiivinenkin. Suunnitelmallisesti käytettynä auto on hyvä apuväline, mutta pelkkä kiertely "kuumina aikoina" pinnojen toivossa ei tunnu järkevältä. Suosittelenkin kaikille, jotka eivät ole vielä sortuneet auton väärinkäyttöön, pitäytymästä mahdollisimman pitkälle suksiin ja polkupyörään.

Liekö osoitus varallisuuden lisääntymisestä sekin, että enää eivät oman maakunnan lintumaat kiinnostu tarpeeksi, vaan retket suunnataan yhä kauemmaksi: saaristoon, Lappiin tai yleensä vain muualle Suomeen. Näin on tilaisuus peikkaille omaa lintutuntemusta niiden lajien kohdalla, jotka ovat harvinaisia omalla toiminta-alueella, ja oman piristyksensä tuovat tällöinkin pinnat. Lopputuloksena ei saisi kuitenkaan missään tapauksessa olla se, että oman paikallisyhdistyksen lehteä koristavat vain vaivoja koonnut muuttohavainnot ja yölaulajatilastot. Hattua täytyy nostaa niille, jotka ovat onnis-

tuneet kokoamaan tutkimuksensa yhtenäiseksi selvitykseksi. Luulisi, että kiinnostusta tuttujen maisemien tutkimiseen olisivat lisänneet monet valtakunnalliset tutkimusprojektit ja lintulaskennat, mutta tuloksia ei ole ainakaan vielä näkynyt.

Osoituksena paikallisyhdistyksemme jäsenten aktiivisuudesta voisi mainita, että käydessämme kesällä -75 Tavrossa kuulumme paikalliselta ornitologilta olevamme "jo kolmas autolasti joensuulaisia lintumiehiä". Muita siellä ei ollut käynytäkään koko kesänä. Jos tästä energiasta liikenesi hivin enemmän oman yhdistyksen toimintaan ja ennen kaikkea omille tutkimuksille, hyödyttäisimme myös paremmin osaltamme toimittama lintutiedettä. Siten lintujen harrastajalleen tarjoama viihdytyskin olisi paljon suurempi.

Olen tässä puhunut suulla suurella ja ehkä loukannutkin joitakin, mutta haluaisin viitata siihen, mistä Olavi Hildén kirjoittaa Lintumiehessä 4/75. Toivon, että se ja tämä innoittavat "yhdistys 19:n" jäseniä ornitologian saralla järeisiin näyttöihin, sillä edellytyksiä siihen ei Pohjois-Karjalasta puutu. On aika lopettaa pinnakuumeen poteminen.

TIEDONANTOJA

Suuri nuolihaukkanparvi

18.6.1975 havaitsimme Kesälahdella Uukuniemen th:n lähellä 6-tien varressa mäntykankaiden ympäröimän melko laajan suon yllä sudenkorentoja saalistelevia nuolihaukkoja, joita oli yhtäaikaan näkyvissä ainakin 11 yksilöä.

Matti Kapanen, Kimmo Koskela & Visa Rauste

Myöhäinen pesye haarapääskylillä

Lieksan Suomun tutkimusasemalla (Suomunjärvi) tavattiin 12.9.1975 haarapääskyspari ruokkimassa poikasia. Alueen muut pääskyt olivat lähteneet aikaisemmin ja kaiken lisäksi mainittuna aikana oli jo yöpakkasia! Pesä sijaitsi rüystään alla. Kun paikalla käytiin seuraavan kerran 24.9., olivat poikaset lentelemässä järven rantamilla. (Tiedot on saatu kalastusmestari Pertti Tyniltä).

Kari Varonen

JÄSENLUETTELO 1975

Ahola Pentti	Hortelapöytätie 8a B 14, 00920 Helsinki 92
Alanen Erkki	Sorantylä, 55300 Orivesi
Alanen Erkki	St. Mikaelin, 00230 Joensuu 25
Erola Liisa	Touhukontti B 7, 01220 Uimaharju
Erola Reijo	Touhukontti B 7, 01220 Uimaharju

Eronen Juha Sammonkatu 3, 80200 Joensuu 20
Eronen Timo Keskus, 82685 Littilä
Eronen Tuomo Lehtokallio, 82685 Littilä
Eskelinen Olavi 79700 Heinävesi
Hartikainen Alpo Rakentajankatu 35, 80160 Joensuu 16
Heikkinen Jukka Lamminkyläntie 3, 81720 Lieksa 2
Huttunen Pertti Torikatu 35 A 6, 80120 Joensuu 12
Hyttinen Juhani Sorvarinkatu 6, 80150 Joensuu 15
Joronen Timo Tikkamäentie 2 A, 80200 Joensuu 20
Juvaste Risto 80510 Onttola
Juvonen Arto Heikinkatu 10, 83500 Outokumpu
Järvinen Hannu Vesitorninkatu 17 A, 45140 Kouvola
Kapane Matti Purjetie 14 as.7, 80160 Joensuu 16
Karttunen Lauri 83100 Liperi
Karttunen Tapani Pirkko, 80130 Joensuu 13
Kervinen Jouni 81280 Uimaharju
Kinnunen Jukka Hovilankatu 6 B 12, 83500 Outokumpu
Kontturi Harri Kirkkokatu 5 B, 80110 Joensuu 11
Koskela Kari 80910 Kulho
Koskela Kimmo 80910 Kulho
Korpelainen Juha Rantakatu 6, Lieksa
Kutvonen Vesa Melatie 18, 80160 Joensuu 16
Lappi Esko Kuusitie 8, 81720 Lieksa 2
Levikainen Esa Vehkalahdentie 27, 80220 Joensuu 22
Leivo Mauri Outolamminkatu 17, 83500 Outokumpu
Liimatta Paavo Purjetie 14 as.6, 80160 Joensuu 16
Lukkarinen Tuomas Ritokalliontie 8-16 C, 00330 Helsinki 33
Miettinen Juha Värttinätie 28, 80260 Joensuu 26
Missonen Leo Koulukatu 8 B 21, 80110 Joensuu 11
Missonen Tapani Koulukatu 8 B 21, 80110 Joensuu 11
Miltanen Arja Vanamokatu 27 G 33, 80120 Joensuu 12
Mähönen Pertti Rakentajankatu 24, 80160 Joensuu 16
Palkama Mikko Jalavatie 1, 80110 Joensuu 11
Piironen Ari-Matti Kuusitie 7 F 2, 80110 Joensuu 11
Puustinen Olli Huvilakatu 8 B, 80200 Joensuu 20
Puustinen Pekka Kalevankatu 12 D 22, 80110 Joensuu 11
Pursiainen Jouni Laitisenposti, 80330 Mulo
Päivinen Harto Tapionkatu 44 C 16, 80230 Joensuu 23
Päivinen Risto Tapionkatu 44 C 16, 80230 Joensuu 23
Rajakko Reijo Sepänkatu 23 A 1, 80100 Joensuu 10
Rauste Visa Kuusitie 7 G, 80110 Joensuu 11
Saloheimo Tuomo Kuusitie 5 A, 80110 Joensuu 11
Sorjonen Pirkko 83100 Liperi
Tanskanen Timo Martikkala, 83930 Martonvaara
Terponen Esko Tasalankatu 11 B 10, 21200 Raisio
Tarpainen Jouni Laitinen, 80230 Joensuu 23
Timonen Pentti 59/linja IV, 75999 Nurmes
Tiussa Jouko Kuusitie 7 A, 80110 Joensuu 11
Tolppanen Kari Kalevankatu 5a B 7, 80110 Joensuu 11
Turtiainen Ilkka Koulukatu 17 D 34, 80110 Joensuu 11
Varonen Kari Honkapolku 13, 80220 Joensuu 22
Virmajoki Olli Haapatie 28, 80110 Joensuu 11
Vuorinen Jukka Männiköntie 8, 80150 Joensuu 15

Jäseniä, joiden osoite on väärä tai puutteellinen, pyydetään tekemään korjausanomukset sihteerille. "Jäsenet", joiden nimi ei ole ylläolevassa listassa, maksakoot jäsenmaksunsa ainakin ensi vuodelle.